

# Herder tussen de schapen

Wat moet een dominee met echte schapen, en wat heeft een herder te maken met Inspirerend Leidinggeven? In het open erkend aanbod van de Permanente Educatie staat een cursus 'Herder tussen de schapen'.

De omschrijving luidt: Je bent een dag herder van echte schapen, je ervaart hoe een herder leidinggeeft en hoe je hierin samenwerkt met anderen, tegen de theoretische achtergrond van Inspirerend Leidinggeven (Stephen R. Covey). Je bent predikant en een predikant is herder, herder van de gemeente. Maar wat betekent dat? Waarom word je als predikant herder genoemd? En wat maakt je tot een herder? Dat ervaar je in de cursus 'Herder tussen de schapen'.

*Door Chris de Jong*

## Genieten

Sinds zeven jaar heb ik het voorrecht herder te zijn van een kudde melkschapen. Als herder geef ik leiding aan de kudde, ik verzorg de kudde, ik zie wat er gebeurt, ik ben erbij, en ik geniet ervan. Het aller-mooiste moment als herder is misschien wel als er een lam geboren wordt. Ik help een lam geboren worden en leg het voor zijn moeder neer. De moeder gaat het schoonlikken, al heel snel tilt het lam zijn kop op, probeert te gaan staan, en gaat binnen een paar minuten op zoek naar de speen van de moeder. Het is iedere dag weer een ervaring om de kudde te voeren.

Zodra ze zien dat ik ze ga voeren, begint de hele kudde te blaten. Ze vechten om een plekje aan het voerhek en gaan vervolgens uiterst tevreden staan eten.

Voor wat hoort wat. Ik kan geen schapen houden, zonder de melk die ik van hen krijg. Het melken is bij uitstek een moment om hen te leren kennen. Ik zie hen, een voor een, allemaal. Als ik hen ga melken, doe ik een hek open, zodat de schapen naar de melkstal kunnen lopen. De schapen staan te dringen voor het hek, en rennen naar de melkstal. Er is één schaap dat dan voor me blijft staan en ze loopt pas verder als ze een aai over haar kop heeft gehad.

Een ander schaap presteert het om iedere keer de roterende melkstal stil te zetten om zo een extra bakje voer te krijgen. Heel irritant. Tegelijkertijd geniet ik van haar. Prachtig, zo'n intelligent, eigenwijs schaap. En dan staat ze me ook nog heel onschuldig aan te kijken.

## De andere kant

Er zitten ook andere kanten aan het herder zijn. In de lammerperiode ga ik 's nachts om half twee naar bed, en om half zes er weer uit. Dan weer ligt het best groeiende ooilam opeens dood ten gevolge van 'het bloed'. Door de crisis valt plotseling de



vraag naar schapenzuivel weg, waardoor het onmogelijk is om het financieel rond te krijgen.

Ik heb mijn schapen gekocht van een boer wiens kudde kort daarna geruimd is vanwege Q-koorts. De kans was groot dat mijn kudde het ook zou hebben. Ik heb alles gedaan om ervoor te zorgen dat mijn schapen niet geruimd zouden worden. Toen ik in die periode 's avonds laat nog lammetjes aan het drinken geven was, en het al rustig was in de stal, kwam er een schaap naar me toe, en met haar kop schuin keek ze me vragend aan. Ik heb haar beloofd dat ik er alles aan zou doen om ervoor te zorgen dat zij niet geruimd zou worden. Dat is gelukt.

### **Herder als beeld**

Herder zijn is een oud beeld van leidinggeven dat ook in de Bijbel veel wordt gebruikt. En sinds ik herder ben, begrijp ik waarom. Voordat ik herder werd, heb ik verschillende leidinggevende functies gehad. Ik merk dat ik als herder van schapen veel dingen vanzelf op een bepaalde manier doe, die ik als leidinggevende van mensen niet of minder deed. Zo begin ik 's morgens altijd met een rondje langs alle schapen, om te zien of alles in orde is. Op kantoor zei ik 'goedemorgen' en ging ik mijn eigen kamer in. Ik heb contact met de schapen en ken hen. In het omgaan met hen ben ik erop gericht om stress te

vermijden. Ik praat tegen hen om ervoor te zorgen dat ze niet schrikken. Maar ik ben ook duidelijk. Als er één iets doet wat niet mag, geef ik een grote schreeuw. En dan reageert alleen degene voor wie de schreeuw is bedoeld. Alle andere schapen blijven rustig liggen. Zij hebben ook contact met mij, ze kennen mij. En weten wat wel en niet mag.

Een ander aspect van het herderschap is leiding nemen. Ik moet de leiding nemen. Ik moet ervoor zorgen dat de kudde bij elkaar is voordat ik ze ga verweiden. Ik moet niet te ver voor hen uit lopen, maar voortdurend contact met hen houden. Anders kunnen ze zomaar opeens een andere kant opgaan. Ik moet mijn verantwoordelijkheid nemen, want ze zijn van me afhankelijk. Ze hebben goede voeding nodig. En een schaap moet je behandelen al voordat het echt ziek is. Als herder zie ik elk signaal dat erop duidt dat er iets niet in orde is, en ik acteer daar direct op.

### **Predikant anno 2016**

Sinds enkele jaren ben ik als econoom lid van de Delegatie Namens de Predikanten in het Georganiseerd Overleg Predikanten, het overleg tussen de PKN en de BNP over arbeidsvoorwaarden voor predikanten. In dit overleg worden naast de hardere arbeidsvoorwaarden zoals traktement, pensioen en wachtgeld, ook zaken besproken als mobiliteit, deeltijdzaam-



stellingen, tijdelijke dienst, rechtspositie van predikanten, ouderenbeleid, etc. Wat mij opvalt, is dat veel predikanten het niet makkelijk hebben in deze tijd van snelle veranderingen en krimp van de kerk als geheel. Op een bepaalde manier zijn predikanten hiervan het slachtoffer. Teruglopende inkomsten leiden tot minder predikantsplaatsen en soberder sociale regelingen. En het wordt steeds moeilijker om in onze snel veranderende maatschappij de aansluiting met verschillende groepen in de gemeente te blijven vinden. Niet voor niets was er een studiedag over Predikanten tussen bevlogenheid en burn-out.

Sommige predikanten voelen zich ook slachtoffer. Een oudere predikant die het gezeur in de gemeente moe wordt en zichzelf erop betrapt dat hij gaat uitzoeken op welke financieel voordelige manier hij zo snel mogelijk kan stoppen. Een jonge predikant die ziet dat er steeds in de omvang van het aantal predikantsplaatsen gesneden wordt, en bang wordt dat hij of zij binnenkort aan de beurt is en niet weet hoe hij/zij dan zijn/haar brood moet verdienen. Een andere predikant verwoordde het eens zo: 'Ik werk bij een verliesgevend bedrijf'. Zijn verhaal was er een van verliezen, achteruitgang. Dit bepaalde zijn houding. Hij zag niet meer de betekenis van wat hij deed. Gelukkig zijn er ook veel bevlogen predikanten, die inspirerend leidinggeven aan hun gemeente, maar te vaak proef ik op z'n minst een zekere gelatenheid en moeheid.

Drs. Chris de Jong studeerde Bedrijfseconomie aan de Erasmus Universiteit Rotterdam. Hij werkte jarenlang als vicepresident bij RBS, daarvoor ABN-AMRO, en deed ervaring op in HR- en lijnmanagement en project-, programma- en procesmanagement. Hij koos om het bankiers bestaan achter zich te laten en zijn passie te volgen. Hij kocht een boerderij



en begon een bedrijf met melkschapen. Als hobby studeerde Chris HBO theologie en haalde hij zijn onderwijsbevoegdheid, hij was diaken en is nu als econoom lid van het Georganiseerd Overleg Predikanten van de PKN namens de Bond van Nederlandse Predikanten. Chris geeft workshops met schapen voor voorgangers en kerkenraden, zie [www.bongastate.nl/kerken](http://www.bongastate.nl/kerken).



### Inspirerend Leidinggeven

Stephen R. Covey definieert in zijn boek 'De 8ste eigenschap, van effectiviteit naar inspiratie' inspirerend Leidinggeven als het vinden van je innerlijke stem, en anderen inspireren hun stem te vinden. Je innerlijke stem ligt op het snijvlak van talent, passie, behoefte en geweten. Het vinden van je stem maakt dat je het beste in jezelf naar boven haalt en zo de meeste creativiteit, kracht en resultaten boekt. Als je je talent, passie, behoefte en geweten integreert, ontdek je je eigen innerlijke stem, en ontstaat persoonlijk leiderschap. En dan kun je anderen inspireren hun stem te vinden, zodat ook zij het beste in zich boven halen, en de meeste creativiteit, kracht en resultaten boeken. Dat inspireren bestaat volgens Covey vooral uit luisteren en bevestigen. Veel mensen vinden pas hun stem als iemand hen hoort en bevestigt. Covey definieert leiderschap als 'zo duidelijk op mensen overbrengen dat ze de moeite waard zijn en potentieel hebben, dat ze het zelf ook geloven.'

### Zoals een herder

Covey ken ik al vanuit de tijd dat ik nog een leidinggevende functie had. Maar sinds ik herder ben, begrijp ik hem weer anders. Als herder kan ik niet anders dan volgens de principes van Inspirerend Leidinggeven werken. In de Bijbel worden de leiders van de gemeente herders genoemd. En ook wij noemen predikanten nog steeds herders van de gemeente. Dat is niet voor niets. Ik denk dat de bedoeling is dat we in de gemeente leidinggeven zoals een herder leidinggeeft. En dat is Inspirerend



Als herder heb ik een dag doorgebracht tussen de schapen. Ik bevond mij met wat collega's tussen de schapen van Chris op de boerderij. We hadden een gesprek over ons werk als predikant van een gemeente, nu mocht het echte werk beginnen, laarzen en overalls trokken we aan, de Bijbelse symboliek vol herdersverhalen kreeg een nieuwe betekenis. Wat ik wel dacht te weten leerde ik opnieuw: ik begreep waarom in de Bijbel juist de herder en dat van die schapen zo regelmatig voorbijkwam. Ik ontdekte de invloed van de herder op zijn kudde, het samenspel tussen leiden en volgen, en hoe belangrijk je gedrag voor een schaap kan zijn. Hoe krijg ik het schaap over de dam? Hoe kweek ik vertrouwen? Hoe kan ik het beste leiding geven aan al die schapen, die allemaal op elkaar lijken, maar niet heus. Het werd een leerzame dag waarop ik op een nieuwe en frisse manier keek naar mijn kwaliteiten en die van mijn kudde. Net als bij mensen krijg je bij schapen veel voor elkaar dankzij aandacht, liefde en geduld. Het gaat immers om het leven, de grazige weiden en de veilige kooi zijn voor ons allemaal belangrijk.

**Ds. Jurjen Hilverda, predikant te Winschoten en Hilaard**

Leidinggeven. Al langere tijd bied ik predikanten de gelegenheid om in een workshop een dag herder te zijn van echte schapen. Voor de PE-cursus is dit aangevuld met het lezen van De 8ste eigenschap van Covey, inclusief een verwerkingsopdracht.

### Tot slot

Twee citaten noemen uit de evaluaties van deelnemers aan de workshop: 'Inspirerend Leidinggeven is voor me gaan leven. Nu zie ik dat wat Jezus deed, Inspirerend Leidinggeven is.'

Een predikant die van de workshop direct doorging naar een (moeilijke) kerkenraadsvergadering zei later: 'Onderweg zag ik het opeens: ik moet de leiding nemen, en dat heb ik gedaan.' ♦

